

MAAZA MENGISTE

GÖLGE KRAL

Roman

Booker
Ödülü
2020
Finalisti

Çeviri
Esmâ Fethiye
Güçlü

BAŞLANGIÇ
BEKLEYİŞ

Hatırlamak istemiyordu ama buradaydı işte ve hafızası kemik topluyordu. Neredeyse kırk yıldır unutmayı seçtiği topraklardan yürümüş, otobüse binip Addis Ababa'ya varmıştı. İki gün erken gelmişti ama tren istasyonunun bu köşesinde, dizlerinin üzerinde bu metal kutuyla sırtını dimdik duvara yaslayıp bir nöbetçi gibi onu bekleyecekti. Her gün giydiği elbisesini giymemişti. Özenle örülmüş saçları pırıl pırıldı. Boynunun kökünden başlayıp kırık bir kolye gibi omzuna kadar uzanan büyük yara izini dikkatle gizlemişti.

Kutuda ona ait mektuplar vardı. *Le lettere, ho sepolto le mie lettere, è il mio segreto, Hirut, anche il tuo segreto. Segreto, secret, meestir. Bir dahaki görüşmemize kadar onları benim için saklamalısın. Git şimdi. Vatene. Onlar seni yakalamadan önce kaç.*

Kutuda ülkeleri arasındaki savaş döneminin tarihlerini taşıyan gazete kupürleri vardı. Hepsini 1935'teki başlangıçtan, neredeyse sona, 1941'e kadar sıraya dizdiğini biliyordu.

Kutuda kendi fotoğrafları da vardı. Fucelli'nin emriyle çektiği bu fotoğraflara düzgün el yazısıyla notlar almıştı: *Una bella ragazza. Una soldata feroce.* Bir de kendi isteğiyle çektiği fotoğraflar vardı. Dikenli tellerin arkasındaki o hapisanede, bir türlü kurtulamadığı korkunç gecelere hapsolan korkmuş genç kadının hayatından toplanmış hatıralardı bunlar.

Kutuda dirilmeye can atan bir yığın ölü vardı.

Buraya gelmek için beş günlük yol katetmişti. Kontrol noktalarını aşmış, asabi askerlerin önünden; yaklaşan devrim hakkında fısıldaşan korkmuş köylülerin, öfkeli öğrencilerin protestolarının arasından geçmişti. Onu Bahir Dar'a getiren otobüsün yanında yumruklarını ve tüfeklerini kaldırıp yürüyen genç kadınları izlemişti. Gençler de soluk renkli uzun bir elbise giyen bu olgun kadına bakmışlardı. Kendilerinden önce gelenlerden habersiz gibiydiler. İlk kez silah taşıyan

kadınlar onlardı sanki. Ayaklarının altındaki bu topraklar, Etiyopya'nın gelmiş geçmiş en büyük savaşçıları Aster, Nardos, Abebech, Tsedale, Aziza, Hanna, Meaza, Aynadis, Debru, Yodit, Ililta, Abeba, Kidist, Belaynesh, Meskerem, Nunu, Tigist, Tsehai, Beza, Saba ve sadece Aşçı olarak bilinen bir kadın tarafından kurtarılmamıştı sanki. Öğrenciler yanından geçerken Hirut bu kadınların isimlerini mırıldandı. Ağzından çıkan her kelime, bir zamanlar bakımsız olan bu topraklarda duman ve barut kokusuyla nefesinin tıkanıdığı, zehrin keskin kokusunu soluduğu o günlere geri götürüyordu onu.

Yaşlı bir adam, kolunu tutup yanındaki koltuğa oturunca otobüse ve içinde bulunduğu o ana geri döndü. *Mussoloni bile imparatorundan kurtulamamışken bu öğrenciler ne yaptıklarını sanıyor?* Adam bunu söylediğinde Hirut kafasını sağa sola sallamıştı. Şimdi de aynı şeyi yapıyordu. Bu kadar yolu, hortlayıp yavaş yavaş geri dönen korkusundan kurtulmak için gelmişti. Hayaletlerden kurtulmak, onları uzaklaştırmak için gelmişti. Sorular için zamanı yoktu. Yaşlı bir adamın yanlış telaffuzunu düzeltecek vakti yoktu. Bir isim gelirken başka bir ismi de yanında sürükler, hiçbir şey tek başına yolculuk etmez.

Dışarıdan gelen ışık demeti, Addis Ababa tren istasyonunun tozlu penceresinden içeri süzüldü. Güneş ışığı Hirut'un başını ısıtıp ayaklarına vurdu. Bekleme salonuna bir esinti yayılıyordu. Hirut kafasını kaldırınca *ferenj* kıyafetleri giymiş genç bir kadının, elinde sıkıca tuttuğu eski bir valizle kapıdan geçtiğini gördü. Şehir, kadının arkasında yükseliyordu. Hirut, şehrin merkezine uzanan uzun, toprak yola baktı. Birkaç parça yakacak odunu dengede tutmaya çalışan üç kadını gördü. Bir zamanlar orada, 1941'de rahiplerin toplandığı kavşağın biraz ötesindeki o noktada savaşçılar vardı ve Hirut da onlardan biriydi. Boyu bileğinden dirseğine kadar uzanan düz, metal kutu dizlerini üşütüyor, can çekişen bir bedenin ağırlığıyla kucaklarında duruyordu. Hafifçe kıpırdanıp metal kutunun zamanla paslanan sert, keskin kenarlarına dokundu.

Ettore, bu şehrin köşesinde bir yerlerde iki gün sonra onu göreceği anı bekliyordu. Küçük ofisinin loş ışığıyla aydınlanan çalışma masasında oturmuş, fotoğraflarından birinin üzerine eğilmişti. Belki de o sırada, Hirut'un ayaklarına vuran aynı ışığın altındaki bir sandalyede oturmuş,

İtalya'sının olduğu yöne bakıyordu. Sözleştikleri güne yaklaşırken o da dakikaları sayıyordu. Hirut, çarpma kapılardan içeri dalan aydınlık manzaraya baktı. Kapının sallanan iki kanadı kapanırken nefesini tuttu. Addis Ababa, incecik bir aralığa sıkışıp bekleme salonundan dışarı çekildi. Ettore'nin görüntüsü birden düşüp karanlıkta kayboldu. Kapılar kapandığında Hirut, yankılı salonda sıkıca tuttuğu kutuyla tek başına kaldı.

Tanıdık bir korkunun ilk işaretlerini hissediyordu. Ben Hirut'um, diye hatırlattı kendine. Getey ve Fasil'in, bereketli hasat zamanında doğmuş kızıyım. Sevilen bir eş, sevgi dolu bir anne ve bir askerim. Nefesini bıraktı. Bu noktaya varmak çok zamanını almıştı. Bir zamanlar kim olduğunu hatırlamaya başlamak için neredeyse kırk yıllık başka bir hayat yaşaması gerekmişti. Dönüş yolculuğu ise aldığı ilk ve tek mektupla başlamıştı:

Cara Hirut, En sonunda seni bulduğumu söylediler. Evlendiğini, haritalarda gösterilmeyecek kadar küçük bir yerde yaşadığını söylediler. Bu ulak, yaşadığın köyü bildiğini söylüyor. Bu mektubu sana getireceğini, cevabını bana ulaştıracağını söylüyor. Ne olur, Addis'e gel. Acele et. Buralar iyice karıştı ve artık gitmek zorundayım. İtalya'dan başka gidecek yerim yok. İstasyonda buluşacağımız saati söyle bana. Dikkatli ol, insanlar imparatora karşı ayaklandılar. Lütfen gel. Kutuyu da getir. Ettore.

Tarihi ferenj takvimine göre atmıştı: 23 Nisan 1974.

Kapılar bir kez daha açıldı. Bu kez bekleme salonuna şehre gelirken yolda gördüğü askerlerden biri girdi. Genç adam, arkasındaki gürültüyü de içeri almıştı. Sırtında öylece sallanan yeni bir tüfek taşıyordu. Üniformasında yama ya da yırtık yoktu. Temiz pak kıyafetleri, üzerine tam oturmuştu. Fazla hevesli gözleri, henüz bir silah arkadaşının kollarında ölmediğini; fazlaca çevik hareketleri, gerçek yorgunluğu hiç tatmadığını ele veriyordu.

“Tarlalar çiftçilere! Devrimci Etiyopya!” diye bağırdı. İstasyondaki hava, bekleme salonundan esip geçti. Genç adam, çocuklara özgü acemi bir tavırla tüfeğini havaya kaldırdı. Etraftakilerin onu izlediğinin farkındaydı. İmparator Haile Selassie'nin giriş kapısının üzerindeki fotoğrafını

işaret etti. Duvara doğrulttuğu silahını istasyonun arka tarafındaki endişeli kalabalığa doğru savurarak bağırdı. “Kahrolsun imparator!”

Bekleme salonu, iyice karışan şehirden ayrılmak isteyen insanlarla doluydu. İnsanlar nefeslerini tutup erkeklığe yeni adım atan bu üniformalı çocuktan uzaklaşmaya başladı. Hirut, İmparator Haile Selassie'nin tablosuna baktı. Madalyalarla dolu askerî üniformasının içindeki narin yapılı, vakur adam objektife bakarken kederli ve ihtişamlı gözüküyordu. Kendi sesinin yankısından başka bir karşılık alamayan asker de yukarı baktı. Sonra tuhaf bir şekilde irkilip arkasını döndü ve koşarak kapıdan çıktı.

Kutunun kapağının altındaki ölümler kıpırdanıyordu. Uzunca bir süre, Hirut'un öfkesi yüzünden kabarıp sönmüş, onu hâlâ şaşkına çevirip felç eden o utancın kucağına bırakmışlardı. Zaten bildiği şeyleri söylediklerini şimdi de duyabiliyordu:

Bu ülkenin gerçek imparatoru, Hirut'un tarlasının yanındaki küçücük tarlasını sürüyor. O hiç taç takmadı ve hep yalnız yaşadı. Hiç düşmanı yok. O bir zamanlar çelik zırlı canavarın karşısındaki bu ulusa liderlik etmiş sessiz sakin bir adam. O zamanlar Hirut da onun en güvenilir askerlerinden biri, Gölge Kral'ın onurlu muhafızıydı. Anlat onlara, Hirut. Ya şimdi ya da hiç.

Ölümlerin yükselen seslerini duyabiliyordu: Duysunlar sesimizi. Hatırlasınlar bizi. Tanısınlar bizi. Yasımız tutulana dek huzura kavuşmayacağız, diyorlardı. Hirut kutuyu açtı.

*

Kutuda iki ayrı pakette toplanmış fotoğraflar vardı. Paketlerin her biri aynı ince, mavi ipe bağlanmıştı. Ettore, birinin üzerine aralıklı harflerden oluşan el yazısıyla Hirut'un adını yazmıştı. Harfler, resimlerin etrafına sarılan ve ipe sabitlenen kâğıdın üzerine yayılmıştı. Hirut ipi çözünce iki fotoğraf dışarı kayıverdi. Fotoğraflar geçen zaman yüzünden birbirine yapışmıştı. Biri, kuzeydeki dağlarda dolaşip fotoğraflar çeken bir Fransız fotoğrafçıya aitti. Büyük bir fotoğraf makinesi taşıyan ufak tefek bir adamdı. Fotoğrafın arkasında Gondar, 1935 yazıyordu. Bu adamın Albi'den gelen, eskiden teknik çizimler yapan başarısız bir ressam olduğunu biliyoruz. İnsana huzursuzluk veren bir sesi, küçük

mavi gözleri vardı. Bunun dışında hafızalara kazınan önemli bir özelliği yoktu. Yine de kutunun içindeydi işte; o da hatırlanmaya hakkı olduğu konusunda ısrar eden ölülerden biriydi. Söylenmesi gereken bir şey daha var: Kutuda Hirut'un bu Fransız tarafından çekilen bir fotoğrafı da bulunuyordu. Adam, Aster ve Kidane'nin evine geldiğinde başka fotoğrafçılara satmak ya da fotoğraf makinesi filmiyle değiş tokuş etmek için hizmetçilerin fotoğrafını çekmeyi rica etmişti. Hirut yüzünü çevirdi. Kendi resmini görmek istemiyordu. Kutuyu kapatıp sesimizi kesmek istiyordu. Ama fotoğraf buradaydı işte ve genç Hirut da sessizce mezarda kalmayı reddediyordu.

İşte Hirut. Apaçık yüzüyle, meraklı bakışlarıyla burada. Geniş alnını annesinden, kıvrık dudaklarını babasından almış. Altın sarısı ışıkları içine çeken parlak gözleri, ürkek ama sakin. Önündeki boşluğa doğru hafifçe eğilmiş, ince boyunlu, düşük omuzlu güzel bir kız. Yüzünde dikkatli bir ifade, –uzun yıllar boyunca doğal olarak sahip olduğunu fark etmeyeceği– zarafetten yoksun, kendine özgü, sağlam bir duruşu var. Bakışlarını objektiften kaçırmış, yüzünü güneşin keskin ışığına çevirirken gözlerini kısmamaya çalışmış. Köprücük kemiğinin zarif kıvrımı ve henüz yara almamış boynu, elbisesinin V yakasından kolayca görünüyor. Omuzlarını ve sırtını kaplayan pürüzsüz teninden yadigâr kalan tek fotoğraf bu. Bir zamanlar çocuksu bir umursamazlık yüzünden farkında olmadığı kusursuz bedenini hatırlatacak başka hiçbir şey yok. Bakın Aster de arkada, Hirut'un göremeyeceği kadar uzak bir yerde duruyor. Işığı kesen bedeninin zarif hatlarıyla orada durup etrafı izliyor.

1. KİTAP
İŞGAL

Hirut, Aster'in adını haykırdığını, gerginlikten kopacakmış gibi gelen sesiyle onu çağırıldığını duydu. Gözlerini, avlunun bir köşesinde başında beklediği kısık ateşten kaldırıp yukarı baktı. Soyulmayı bekleyen bir yığın soğanın yanındaki iskemleye oturup öne eğilmişti. Aşçı, arkasındaki mutfakta akşam yemeğinde kullanacağı etleri doğruyordu. Aster de o sırada yatağında, yumuşak battaniesinin içinde kıvrılmış, kahvesini içiyor olmalıydı. Belki de pencereden dışarı bakıp çiçeklerini seyrediyordu. Aslında sakın bir sabah olması gerekiyordu. Sessizliğin bozulması Hirut'un huzurunu kaçırmıştı. Aster, Hirut'a bir kez daha seslendi, ama bu sefer öyle yüksek sesle, öyle kuvvetli bağırılmıştı ki aşçı etleri hızla kesmeyi bırakmış, sabah kuşları seslerini kesmişti. Bahçe kapısının hemen dışındaki büyük ağaç bile hareketsiz durabilmek için gelen esintiyi içine hapsediyor gibiydi. Bir süre hiçbir şey yerinden kıpırdamadı.

Ne yaptım ki? Hirut ellerinin titrediğini hissediyordu.

Aşçı mutfağın kapısından başını uzattı. Korkmuştu. Bizim odada, dedi. Hizmetçilerin kaldığı yeri gösterdi. Orada ne işi var? Çabuk, kalk.

Hirut kömürleri karıştırmak için kullandığı dalı bırakıp hızla doğruldu. Kafasındaki düşünceleri topladı. Aster, hizmetçilere ayrılan alandıydı. Hirut'un aşçıyla paylaştığı kutu kadar küçük odada, geceleri ayakaltından çekilip uyumak için girdikleri yerdeydi. Hizmetçi odası, Aster'in kocası Kidane'yle birlikte yaşadığı çok odalı evden ayrı bir bölümdeydi. İçinde fazla boşluk olmayan bir yer, aslında oda denemeyecek kadar küçük bir odaydı. Sonu gelmeyen yorgun gecelerin içine oyulmuş karanlık bir kovuktu. Gündüz gözüyle görülecek bir yer değildi. Aster gibi birine uygun bir yer değildi.

İçeride mi? diye sordu Hirut.

Aster bu odaya daha önce hiç girmemişti. Yaşlı kadın kapıdan dışarı uzandı. Mutfağın güvenli alanından ayrılmaktan korkuyormuş gibi

güçlü kollarını kapının pervazına dayamış, hizmetçilerin kaldığı yere uzanan dar yolu görmeye çalışıyordu. Kidane döndü mü?

Hirut kafasını sağa sola salladı. Kidane gün ağarmadan önce atını alıp gitti.

O zaman evde sadece biz varız, dedi aşçı. Ben eşyalarını hazırlarken Kidane'yle tartışıyordu.

Hirut, aşçıya Aster'in yatakta kalması gerektiğini söylemek istedi. Aylık kanamasının sancısını hafifletmek için yatakta hareket etmeden yatması gerekiyordu. Hizmetçiler de günü her zamanki gibi geçirmeli, karanlık çöküp başlarının üzerindeki gökyüzü iri yıldızlarla ağırlaşana kadar çalışmalıydı.

Hadi, git. Aşçı mutfağa doğru geri adım atsa da bıçağını gevşekçe elinde tutarken gözünü Hirut'tan ayırmamıştı. Eşyalarımızı karıştırmaya başlamasın, diye ekledi. Başındaki örtüyü düzelterip önden çıkan birkaç tel kır saçını hafifçe geri itti.

Aşçı, babasının ölmeden hemen önce Hirut'a verdiği tüfekten bahsediyordu. Hirut'un yeryüzündeki bütün eşyası, buraya gelirken üzerinde olan elbise, küçük kolye ve bu tüfekten ibaretti.

Her şeyi sakladım, dedi çünkü aşçı her zamankinden daha endişeli görünüyordu.

Aster, adını bir kez daha söyledi. Israrlı seslenişi bastıramadığı öfkesini ele veriyordu.

Aşçı, gelen sesle yerinden çekilmiş gibi öne eğildi. Git! diye bağırdı. Git, cevap ver!

Hirut olduğu yerde döndü. Geliyorum! Hızla hizmetçilerin kaldığı yere koştu.

Hizmetçilerin kaldığı odanın kapısında durunca odanın gerçekten ne kadar küçük olduğunu, neredeyse bir yıldır evim dediği bu alanın ne kadar karanlık ve dar olduğunu ilk kez fark etti. Sıkış tıkiş odanın yarı karanlığında Aster'in şık *abesha* gömleği hiçbir şey için yeterli olmayan bu oda için çok fazlaydı. Bir kutudan daha küçük olan bu oda, çamur, saman ve pislikle kaplı havasız bir delikti. Doğru dürüst bir kapısı, adamaklı bir penceresi bile yoktu. Aşçı ve Hirut, içeride adım atabilmek

için derme çatma döşeklerini katlayıp yuvarlamak zorunda kalıyorlardı. Dar pencerelerde çiviyle tutturulmuş eski battaniye parçaları, tozu ve karanlığı içine hapseden yırtık pırtık kumaşlar vardı. Bu oda, hayatını bir karı kocanın hizmetine tamamen adayabilecek iki kişinin sığabileceği kadar büyüktü. Şık kıyafetlere, taze bir esintiyle sallanan ipek perdelerle sahip biri için uygun bir yer değildi.

Neredeydin? dedi Aster ona dönüp. Kısa saçları, başının üzerindeki pencereden sızan zayıf ışıktaki kusursuz bir kavis çiziyordu. Güneşin sıcak ışığı pürüzsüz yanaklarını hafif, yumuşak bir ışıltıyla kaplamıştı. Hirut'un başından pek de büyük olmayan ve duvarda sonradan akla geldiği için öylece açılmış gibi gözükten minik delikten sızan ışığın altında, güneşin odaya girebildiği biricik noktada duruyordu. Aşçı, oda biraz havalansın diye her sabah yıpranmış perdenin bir kenarını kaldırıp bir çiviye takardı ve her akşam çivideki bu kenarı indirip perdeyi kapatırdı.

Kolye nerede? Bana kolyemi ver.

Hirut, Aster'in ayağına kadar ulaşan cılız ışığa baktı. Sanki ışık da onun emri altındaydı. Aster, odanın ona ait olan tarafına ilerleyince Hirut başını önüne eğdi.

Sadece seni korumaya çalışıyor, dedi Aster. Hirut'un döşegini kaldırıp yere bıraktıktan sonra ellerini, odanın loş ışığında fazlaca beyaz gözükten elbisesinin kenarlarına sildi. Aşçıyla Hirut'un eşyalarını koydukları küçük sandığı kaldırıp içindeki birkaç eşyayla birlikte salladı. Bana kolyeyi kaybettiğini söyledi ama onun burada olduğunu biliyorum.

Aster sandığı bırakıp içine bakarken bir eliyle uzun *abesha* gömleğinin önünü tutuyordu. Hirut'un sağlam kemikli yapısının aksine narin yapılı, zarif bir kadındı. Hirut'tan uzun değildi ama pürüzlü, toprak zeminde ondan daha iri ve heybetli gözüküyordu.

Annem, evlendiğimde o kolyeyi kocama vereyim diye bana verdi. Kolyeyi onun kaybetmediğini biliyorum. Hirut'a bakarken gözlerini kısıtı. Bu adam bir şeyleri gizliyor.

Hirut, aşçının öğrettiği gibi omuzlarını büktü. Aster'in, kocası Kidane'yle kavga etmesinin onun suçu olmadığını söylemek istiyordu. Kidane'nin ona nazik davranması Hirut'un suçu değildi. Aster'in bu yüzden üzülüp ağlamasına engel olamazdı.

Kolyenin nerede olduğunu bilmiyorum, dedi. Aster, biricik oğulları için tuttuğu yasin ilk günlerinde birçok eşyayı çöpe atmıştı. En güzel elbiselerini, pelerinlerini, hatta mücevherlerini toplayıp evin ve eve bağlı binaların bulunduğu arazide ateşe atmış, alevler eşyaları içine alıp yutar-ken hiç durmadan göğsüne vurmıştı. Aşçı, Aster'in her şeyi yaktığını unuttuğunu, bazı eşyaları hâlâ aradığını söylemişti. Ben o kolyeyi hiç görmedim, diye ekledi Hirut.

Yani Kidane'nin kolyeyi çöpe attığına inanmamı istiyorsun, öyle mi? dedikten sonra bir kahkaha attı Aster. Yoksa onu sana kendi isteğiyle verdiğiğine inanmamı mı istiyorsun?

Hirut'un annesi Kidane'ye "kardeşim", "arkadaşım" derdi. Hatta Hirut'a bazen, aramızda o kadar yaş farkı yok ama o benim oğlum gibidir derdi. Annesi ölünce ona ben baktım. Neredeyse çocuk yaşтайken onu sırtımda taşıdım. O ve ben, biz birlikte büyüdük. Ben yanında olmazsam bana çok iyi davranan bu adam sana göz kulak olacak. Annesi Kidane'yi çok sevdiği için Hirut annesiyle babasının ölümünden sonra bu eve geldiğinde onu zaten seviyordu. Kidane'nin de ona sevgi göstermesi, ona ufaklık, küçük kardeş, Rutiye diye seslenmesi onun suçu değildi.

Hırsızlara ne yaparız biz, biliyor musun? diye sordu Aster. Her zaman gururla sergilediği güzelliği odanın loş ışığında güçlkle görülüyordu. Parlak gözleri, belirgin elmacık kemikleri, dolgun dudakları, testilerin ve odunların ağırlığını hiç taşımamış omuzlarına doğru kıvrılan zarif bir boynu vardı. Kolyeyi burada bulursam seni elimden Kidane bile kurtaramaz.

Hirut hırsızların başına gelenleri biliyordu. Pazarda dilenen, bir deri bir kemik kalmış bedenlerini kesilmiş bacakları ya da kolları üzerinde sürüyen, yaşadıkları bu korkunç kaybın verdiği şok yüzünden gözlerini iyice açan zavallı adamları ve çocukları görmüştü. Boğazının derinliklerinde ince, buruk bir acı duydu.

Aster, Hirut'un döşegini kaldırdı. Katlanıp yuvarlanmış şilteyi açtıktan sonra silahını sakladığı yere sabitlemek için kullandığı ipi çözdü. Aşçı, Aster'in bu tüfeği görürse elinden alacağını söylemişti ama Hirut onun hizmetçilere ayrılan bu odaya girebileceğini hiç düşünmemişti. Aster'in girmeyeceği yerler olduğunu düşünüyordu. Hirut, ipin döşekten sıyrılı-

şını seyrederken nefes alamıyordu. Evinde olduğu günlerin, yani ondan istenen şeyleri değil, yapılması gerekenleri yapmak için izin almadan hareket etmenin nasıl bir şey olduğunu bildiği günlerin üzerinden çok zaman geçmişti. Bir zamanlar, bir hizmetçiden daha fazlasıydı. Eskiden ona ait olan eşyalara sahip olmaktan korkmayan biriydi.

Bu da ne böyle? diye sordu Aster. Hâlâ pencerenin altında duruyordu. Battaniye ve silah elinde sallanıyordu.

Hirut'un asla alışamadığı o pis koku içeri sızıyordu. Koku, kapının yakınındaki taşlık alandan, Kidane'nin küçükken özel günler için koyun kesmeyi öğrendiği yerden geliyordu. Taşların altında, hayvanın kanının akıp gitmesi için açılmış fazla derin olmayan bir kanal vardı. Bu aldığı koku, demişti açığı bu eve geldiğinde, çürük kan kokusu. Zamanla alışsın. Zavallı hayvanların bayat kanının, toprağa karışmış pisliklerinin, içgüdülerinin ve korkularının birbirine karışmış kokusu hâlâ odadaydı.

Kimin silahı bu?

Benim, dedi Hirut.

Tüfek Hirut'un babasının sahip olduğu en değerli eşyaydı. Hirut, sandığa sığmayacak kadar büyük olduğu için tüfeği, samanlardan ve battaniyelerden oluşan döşegenin içine sıkıştırmıştı. Bir arada dursunlar diye her şeyi büyük bir çarşafı kaplayıp çarşafın kenarlarına düğüm atmıştı. Çok yorgun olduğu gecelerde annesinin kolu olduğunu hayal ettiği tüfeğe dokunarak uyuyordu.

Aster tüfeği ışığa doğru tuttu. Eskiymiş, dedi. Parmağını namluya kazınmış beş çizginin üzerinde gezdirdi. Babası Hirut'a, öldürdüğü İtalyanların sayısını bu çizgiler sayesinde aklında tuttuğunu söylemişti. Sen bunu nasıl kullanacağını biliyor musun? Aster, silahın ağırlığını tartıp dengesini test etti. Babam erkek kardeşlerime öğretirken bana da öğretmişti, dedi. Tüfeğin dipçliğini omzuna bastırıp bir eliyle namluyu sabitledi. Nereden buldun bunu?

Evden, dedi Hirut.

Ev. Hirut'un evi, Aster'in ve Kidane'nin evinden tam beş kilometre uzaktaydı. Beş kilometre. Bu, Hirut'un kayıp olan şeyler de dahil her şeyin kâğıt üzerine çizilip ölçülebileceğini fark ettiği güne kadar tam olarak anlayamayacağı bir mesafeydi. Küçük odasının eşğinde durup

Aster'e bakarken bütün gücüyle geriye koşsa bile annesiyle babasının kemiklerinin bulunduğu noktayla arasındaki mesafeyi azaltamayacağını anlıyordu sadece. Hirut evden çok uzaktaydı.

Evden, dedi yeniden. Onu bana babam vermişti.

Tam o sırada omzunda bir el hissetti. Arkasına dönünce ikinci güneşinin parlak ışığıyla aydınlanan Kidane'yi gördü.

Ne yapıyorsunuz burada? Kidane'nin gövdesi kapıyı kaplamış, içeri giren ışığı kapatmıştı. Boynundan aşağı akan ince ter damlası beyaz tuniğinin yakasında koyu bir leke yapmıştı. Beyaz pantolonunun altı tozlanmış, paçalarına yapraklar takılmıştı. Ne oldu?

Ona kolyeyi nereye koyduğunu sor.

Kidane, Hirut'un yüzüne baktıktan sonra karısına döndü. Bu silahı nereden buldun? Şaşırmıştı. Aşçının mıymış?

Onun, dedi Aster. Sonra öksürüp burnunu büktü. Burası leş gibi kokuyor. Bunlar hiç yıkanmıyor.

Onu Hirut'a ver. Kidane kendisine itaat edilmesini beklediğinde kullandığı ses tonuyla konuşuyordu. Bu tüfek senin değil.

Aster odayı dolduran bir kahkaha attı. İmparatora karşı gelmesine izin mi vereceksin yani? Bağlı olduğun lider, bu tüfeğin Etiyopya ordusuna ait olduğunu söylüyor.

Kidane boynunu silerek mendilini cebine geri koydu. Pantolonundaki tozu temizledi. Düşünceli gözüküyordu. Ufaklık, şuna bir bakabilir miyim? dedi sonra.

Hirut'un başıyla onaylamasını bekledikten sonra tüfeği Aster'den alıp iki eliyle kavradı. Aster'in yaptığı ve Hirut'un babasının gösterdiği gibi tüfeği omzuna kadar kaldırdı.

Bu bir Wujigra, dedi. Babam Adua'da İtalyanlarla ilk kez karşı karşıya geldiğimiz savaşta bu tüfeklerden birini kullanmıştı. Bu silah en az kırk elli yıllık olmalı. Tüfeği kaldırıp namlusuna baktı. Kapıdan dışarı çevirdiği namluyu duvarların arkasını, bahçe kapısının ötesini görebiliyormuş gibi avluya, Hirut'un kilometrelerce uzaktaki evine doğrulttu. Mermin var mı?

Hirut, normalde sandığın içinde duran, o anda Aster'in ayakların dibine saçılmış eşyaları ezber biliyordu. Sandıkta aşçının –üzerinde Maria

Theresa'nın resmi olan– üç bozukluğu ve iki mavi düğmeyi içine koyup bohça yaptığı yedek başörtüsü; Hirut'un gelirken yanında getirdiği –artık üzerine küçük gelen– üç elbise; Hirut'un resim yaparken kullandığı bir parça kömür kalem; aşçının pembe çiçek desenli kırık seramik tabağı; yine aşçıya ait bir testinin kırık kulpu ve Hirut'un bir mermisi vardı.

Mermiler nerede? dedi Kidane silahı indirerek. Kaç mermisi var?

Sadece bir mermi vardı. Hep tek bir mermisi olmuştu. O mermi bu silaha, bu silah da Hirut'a aitti. Babası gerçekten tehlikede olduğu ana kadar mermiyi ve tüfeği birbirinden ayrı tutması konusunda ondan söz almıştı. Kızım, demişti sonra, tüfeği sana öğrettiğim gibi tut ve gösterdiğim gibi karşındakinin kalbine doğrult. Düşmanın hayatta kalmasından başka bir şeyden korkma sakın.

Buna sahip olduğundan haberim yoktu, dedi Aster, elini göğsüne götürerek. Hirut, Aster'in çenesinin titrediğini, uysallıkla huzursuzluk arasında gidip gelen bir tavırla gözlerini Kidane'den ayırmadığını yarı karanlıkta bile görebiliyordu. Onunla ne yaptın sen? diye sordu Aster. Şimdi sırası değil. Kidane fısıldar gibi konuşuyordu. Ufaklık, dedi. Boğazını temizledi. Bu silah benim için önemli. Savaşın yaklaştığından haberin var mı?

Aşçının ve pazarda karşılaştığı hizmetçilerin konuştuğu tek şey savaştı. Bir araya gelip fısıldaşarak *ferenj* ordusunun serbest bıraktığı kölelerden, özgürlükten bahsedip duruyorlardı. Hirut kafasını sağa sola salladı.

Yalan söylüyor, dedi Aster. Bak. Elindeki kâğıt parçasını gösterdi.

Pazarda her yere yayılmış broşürlerden biriydi. Hirut, aşçının da bu kâğıtlardan birini aldığını bilmiyordu. Aşçının gizlediği bir şey olduğunu bilmiyordu.

Bu kâğıt, aşçının battaniyesindeydi. Bunlar, İtalyanların uçaklardan aşağı attığı kâğıtlar. Bunlar hakkında konuştuklarını duymuştum. Onlara *ferenj* tarafına katılırlarsa özgür olacaklarını söylüyorlar.

Kidane kâğıt parçasını alıp ışığa doğru kaldırdı. Üzerindeki resim arka taraftan yamuk gözüküyordu. Zincire vurulmuş sıska bir dilenci, taç takan koca kafalı bir adamın önünde diz çökmüştü. Bu figürün altında birkaç kelime yazıyordu. Aynı dilenci biraz daha alttaki resimde ayakta

duruyordu. Zincirlerden kurtulmuştu ve imparatorun parçalara ayrılmış taci ayaklarının dibindeydi. Artık küçük bir göbeği olan dilenci, kolunu dimdik kaldırıp bir askere el sallarken neşyle gülümsüyordu.

Bu İtalyanlar ülkemizi ele geçirmeye yeltenmeden önce bir isyan başlatmak istiyorlar, dedi Aster. Mussoloni bu insanların kendi ordusuna katılmasını istiyor.

Ama onlar okumayı bilmiyor ki, dedi Kidane. Kâğıtla silah arasındaki bir noktaya bakıyordu.

Resimleri anlayabiliyorlar, dedi Aster. Aşçının battanitiesini kenara fırlatıp döşeğini sallayarak aramaya devam etti. Etrafı tozlarla kaplanmıştı. Peki buna ne diyeceksin?

Hirutiyeye, dedi Kidane. Bu silaha ihtiyacım var. Savaşa gidiyoruz ve bulabildiğimiz bütün silahlara ihtiyacımız var. Bu İtalyanların bizimkilerden daha fazla silahı var. Yüzüne şefkat dolu gözlerle yalvarır gibi bakınca Hirut konuşmaya cesaret edebildi.

Babam onu bana verdi. Onu hiç yanımdan ayırmamamı istedi.

Ülkedeki bütün silahları toplayamazsak savaşı daha başlamadan kaybedeceğiz, dedi Kidane. Silahı sıkıca tutmaya devam ediyor, Hirut'a uzatmıyordu. Tüfeği iki eliyle sıkıca kavramıştı. İmparator herkesten silahlarını vermesini istedi. Bunu radyoda bizzat söyledi. Hepimiz bunu yapmak zorundayız. Hayatta olsaydı baban da aynı şeyi yapardı.

Hayır. Bu silah benim. Bu sözleri söylemeden önce gözlerine bakmıştı. Kidane'nin az önceki yumuşak bakışlarında Hirut'un hiç tanımadığı sert bir ifade, ardında ne olduğunu anlayamadığı bir şeyi gizleyen bir öfke vardı. Ama Hirut'un aklında babasının tüfeği ona verdiği andan, artık terleyip titremeye başladığı, yanaklarının çöktüğü o günden başka bir şey yoktu. Silahı vermeyecekti.

Silahını geri alacaksın. Sana söz veriyorum, dedi Kidane. Yeniden nazik ve yumuşak tavrını takınmıştı.

Şununla laftan anlayacakmış gibi konuşmayı kes artık, dedi Aster silaha uzanarak. Al şu tüfeği.

O daha çocuk, dedi Kidane tüfeği çekerek.

Bir çocuk. Aster duraksadı. Bir çocuk. Kidane'ye doğru eğildi. Onu buraya oğlumuz öldükten tam bir yıl sonra getirdiğinin farkında olmadığını mı sanıyorsun? Alçak sesle fakat Kidane'nin geri çekilmesine neden olan sert bir tonla konuşuyordu.

Kidane elini kapının pervazına koyup yavaşça konuşmaya başladı. Annesiyle babası öldü. Getey'e söz verdim. O benim ablam gibiydi.

Aster başını eğip ellerine baktı. Tavrında alışılmadık bir tereddüt vardı. Buraya Tesfaye öldükten tam bir yıl sonra geldi, dedi. Kafasını kaldırıp kendinden daha emin bir tavırla sözlerini tekrarladı. Onu buraya yas dönemi bittikten sonra getirdin. Böylece dedikodulara fırsat vermeden istediğini yapabilecektin.

Buraya annesiyle babasının gömüldüğü gün geldi. Gidecek başka yeri yoktu. Kidane sakinleşmek istermiş gibi derin bir nefes aldı.

Onu buraya beni aşağılamak için getirdin, dedi Aster ve hızla karnına götürdüğü elini aşağı indirdi. Onu buraya bana haddimi bildirmek için getirdin.

İkisinin yüzünde de aynı sert ifade vardı. Daha önce de böyle kavgaya etmişlerdi, artık yorulmalar da bu kavgaya engel olamıyor gibiydiler.

Kolye burada değil, dedi Kidane en sonunda. Onu uzun zaman önce kaybettim. Sana söylemiştim.

Ayrıca o artık bir çocuk değil, dedi Aster. Onun yaşında olduğum zamanları hatırla.

Kidane karısına baktı. Dudakları hafifçe kıvrılırken yüzünde sarsıldığını gösteren bir ifade vardı. O kadar alçak sesle konuştu ki Hirut onu duyabilen tek kişi olduğunu düşündü. O, Getey'in kızı, diyerek elinde tüfekte odadan çıktı. Aster de uzun uzun baktıktan sonra arkasından gitti.

İkisi de burada mıydı? Aşçı duvara yaslanıp yıpranmış elbisesinin yakasını çekiştirmeye başlamıştı. Boynundan boncuk boncuk terler dökülüyordu. Elinin tersiyle çenesini ve göğsünü sildi. Bana öyle bakmayı kes artık, diye homurdandı.

Hirut, odanın ortasında oturup kollarını dizlerinin etrafına doladı. Yüzünü kavuşturduğu kollarının arasındaki boşluğa gömdü.

Hâlâ o kolyeyi mi arıyor? diye sordu aşçı. Artık Hirut'un başında dikiliyordu. Ayaklarını açıp önünde durmuştu. Ellerini beline koyup çenesini kaldırdığını görmek için Hirut'un kafasını kaldırıp bakmasına gerek yoktu. Aşçı, devrilen sandığı doğrultuktan sonra açılmış döşəğinin önünde durdu. Burada ne yaptılar?

Hirut başını kaldırdı. Aşçı yuvarlak yüzünü ona çevirmişti.

Yaşlı kadının dudakları titremeye başladı. Ortalık neden böyle altüst oldu? Kollarını iki yana açıp yüzünde şaşkın bir ifadeyle yavaşa dönerek kendi etrafında bir daire çizdi. Dizlerinin üzerine çöküp elini döşəğinin içindeki samanlara uzattı ve çıkardığı saman parçalarını diterek dağıttı. Olamaz, diyordu.

Hirut boş gözlerle onu izlerken bir keresinde ağaçta gördüğü kuşu düşündü ve yaşlı, tombul kuşun yere düşmeden önce çoktan öldüğünü fark ettiği o anı hatırladı.

Neden beni çağırmadın? Aşçının paramparça olmuş döşəği dizlerinin üzerindeydi. Broşürüm, dedi. Bir tarafa doğru kaymaya başlayınca kendini toparlayıp düzeldi. Onu almalarına izin verdin. Kendinden başkasını düşünmez misin sen?

Hirut, dönüp bakınca yaşlı kadının çenesini sıkıp sırtını iyice dikleştirdiğini fark etti. Aşçının neden bahsettiğini anlayamıyordu. Gidip başka bir kâğıt alabilirsin. Sesindeki burukluğu kendi de duyuyordu. Benim tüfeğimi aldı.

Senin için bu kadar basit, öyle değil mi? dedi aşçı.

Sessizce oturup darmadağın olmuş odaya baktılar. Aşçının başının üzerinde uçşan tozları kaplayan ışık demeti titriyordu. Aster'in ayaklarına toplanan güneş, aşçının ayaklarına vurmuyordu. Kidane'yi altına boyayan güneş ışığı, aşçının omuzlarını parılatmıyordu. Karşısındaki kadın, üzerinde soluk renkli elbisesiyle, her zamanki lekeli örtüsüyle, iri yarı gövdesiyle kaskatı duran ve sahip olduğu her şeyi hâlâ elinde tutan aşçıydı.

Ben buraya geldiğimde senden daha küçüktüm. Aşçı bunu Hirut'un duymak için öne eğilmek zorunda kalacağı kadar kısık bir sesle söylemişti. Bizi zenginlerin evinde çalıştırmak için kaçırmaya gelen insanlar babamı öldürmüştü. Gözlerimle gördüm. Acı içinde, sakince konuşuyordu.

Benden daha iyi olduğunu sanıyorsun. Duraksadı. Ama ben senden daha güçlüyüm.

Ben öyle bir şey düşünmüyorum, dedi Hirut sesini yükseltmeden.

Ben de işe yarıyorum, dedi aşçı. Ellerini karnına koyup gevşedi. Düşüncelerinde kaybolup göğsünden gelen hırıltılı bir sesle konuşmaya devam etti. Her zaman böyle değildim. Bak bana. Kollarını kanat gibi açıp çenesini kaldırdı.

Hirut, aşçının ellerine, etlerinin arasında kaybolmuş kemiklerine, derisinde çukurlar açan yanıklara, avuçlarının içini kaplayan sert nasırlarına baktı. Kısa tırnakları bugün zerdeçal rengine boyanmıştı, bileğinin arkasında bir damla *awaze* vardı. Kırmızı biber salçası teninde taze kan gibi parlıyordu. Köylüleri orduya çağırarak için yolculuğa çıkan Kidane'nin yolluğunu hazırlamak için gün doğmadan kalkmış, bütün geceyi yemek hazırlayıp testileri doldurarak geçirmişti. Genellikle evde en erken kalkan ve en geç yatan kişi olur, Hirut'un hiçbir zaman sorgulamadığı bir inatla hiç durmadan çalışırdı. Aşçıyı bunları yapmadığı haliyle düşünmemişti hiç.

Benim daha önce bir ailem olmadığını sanıyorsun. Aşçı Hirut'un aklını okumuştun. Dünyaya üzerimdeki bu yaralarla geldiğimi sanıyorsun.

Hirut, aşçının önceki yaşamı hakkında konuştuğunu hiç duymamıştı. Bazılarımız buraya zorla getirildik, diye ekledi aşçı. Bu savaş, geri dönmemizi sağlayacak. Berhe ve ben eve dönebilirdik. Ama şimdi... Duraksadı. Artık her şeyi biliyorlar.

Berhe istediğim zaman buradan ayrılabileceğimi söyledi, dedi Hirut.

Aşçı küçük, acı bir kahkaha attı. Buraya ilk geldiğimizde bana da aynı şeyi söylemişti.

Babam o silahı bana verdi. Hirut duvara dönüp gözlerini kapatarak yaşlarını akıttı.

Aşçı kendini bırakıp yere, Hirut'un yanına oturdu. Uzun sessizlikte aralarında büyüyen yalnızlık onları birbirine yakınlaştırdı.

Berhe'nin gençken nasıl bir adam olduğunu bilmiyorsun sen, dedi aşçı en sonunda. Çok gururlu, çok güçlüydü. Tırnağını ısırdı. Babasını bir atın

arkasına bağlayıp sürüklemelerine rağmen onlara teslim olmamıştı. Onlara toprağını vermekte ayak direyince hem onu hem de oğlunu aldılar. Hirut babasının İtalyanlara karşı verilen savaşa dair anlattıklarını duydu. Aynı İtalyanlar uzun zaman önce savaşı kaybetmelerine rağmen şimdi geri dönmek istiyordu. *Ferenjoch* mu yaptı bunu?

Şeytan, her zaman, bu ülkede benim gibi insanlara eziyet etmek için yaşadı. Aşçı susup kapının dışına, avluya doğru baktı. Senin geldiğin gün, diye başladı sakince, Aster kıyafetlerini yakıyordu. Bahçedeki çiçekleri de yaktı.

Hirut başını salladı. Avlunun çıplak halini, yanmış çalı çırpıyı hatırlıyordu. Bunları düşünürken başka bir şeyi daha hatırladı. Buraya geldiği gün Aster onu verandada, siyah elbiseler içinde karşılamıştı.

Evimden çıkar şunu, demişti Berhe'ye.

O, Getey'in ve Fasil'in kızı, demişti Berhe. Bugün ikisini de toprağa verdi. Kimsesi kalmadı. Kidane onu buraya getirdi.

Aster titreyen elini yüzüne götürmüştü. Berhe, demişti, bunu bu şekilde mi yapmayı düşünüyor?

Kidane ne yapacağını bilmiyordu, diye ekledi aşçı. Küçük oğulları öldüğünde mahvolmuştu. Ne halde olduğunu tahmin bile edemezsin. Sonra sen geldin ve bir şeyler değişti. Aşçı yerdeki ince dala ayağıyla vurup onu kapıdan dışarı fırlattı. Birçok şey için Aster'i suçlayabilirsin ama her şey için onu suçlama.

Hirut, her gün evi temizlerken tüfeğini arıyordu. Oturma odasına gidip koltuğu kaldırıyor. Perdeleri ve kilimi silkeliyor, radyoyu sağa sola hareket ettiriyordu. Eliyle yemek masasının altını yokluyor, dört sandalyeyi kaldırıp altlarına bakıyordu. Tahıl çuvallarını kaldırıp ağırlıklarını kontrol etmek için yalvararak aşçıdan yardım istiyor, *injera* hamuruyla dolu kapların kenarına vuruyordu. Patates çuvallarına, mercimek dolu poşetlere bakıyordu. Avludaki gül fidanlarının, atların etrafını çevreleyen çitlerin yanına yığılmış samanların arasını yokluyordu. Berhe'nin ahırın yanına istiflediği odunları indirip tekrar üst üste diziyordu. Evin bulunduğu arazinin dışındaki kuyuya bakıyordu. Eğilip verandanın altına giriyordu. Aster'in dolabındaki örtülerin, şık kıyafetlerin hepsini yeniden katlıyordu. Kidane'nin çalışma odasına girmesi yasak olsa da Kidane savaş toplantılarına katılmak üzere evden ayrıldığında gizlice çalışma odasına girip odayı süpürüyordu. Pırıl pırıl olana kadar her yeri özenle, dip bucak temizliyor, gümüş ve bakır süs eşyalarını ağır ağır yanan ateş gibi ışıldayana kadar parlatıyordu.

Böyle zamanlarda dikkatli gözlerle onu izleyen Aster'in gerginliği artıyordu. Hirut bir odaya girdiğinde Kidane yerinden kalkıp dışarı çıkıyordu. Bu odaları zaten temizlemiştin, yeter bu kadar, diyordu aşçı her akşam. Tüfeği Kidane'nin askerlerinden birine verdiler, diyordu. Berhe, durdur şu kızı, diyordu. Ama Berhe solgun yüzünden silinmeyen kederli bir ifadeyle, arazinin dışındaki aşınmış yolları yeniden kontrol eden Hirut'un arkasında sessizce ilerliyordu. Berhe, haftalar sonra bir gün, Hirut'u bahçe kapısında durdurup ona sarılarak kulağına fısıldadı. Giden gitmiştir kızım, yitirilen şey bir başkasına yer açar. Hirut yine de temizlemeye, toz almaya, parlatmaya, süpürmeye devam ediyor; hiçbir şey yapmamış gibi her şeye baştan başlıyordu ve her yeni gün, içindeki korku gittikçe artıyordu.

Tüfek ortadan kaybolmuştu. Sanki hiç var olmamıştı, sanki bildiği her şey bu evde yaşadığı bu hayattan ibaretti, sanki Hirut hiç kimse- nin sevmediği bu kızdan başka biri olmamıştı. Bir süre sonra tüfeğin hiçbir yerde olmadığını kabul etmek zorunda kalacaktı. Silahları içine alıp yok ettiği gibi, kızları da kolayca yutabilen bir yarığın içine kayıp gitmişti tüfek. Hirut kendisinin de kaybolduğunu hissediyordu. Kemikleri yumuşayıp derisinin altından kayıyordu sanki. Uykusunda görünmez ellerin onu sürükleyip götürdüğünü sanarak silahı olmadan düşmanın karşısında savunmasız, güçsüz kaldığı korkusuyla ateşler içinde uyanıyordu. Üzgünüm, *Abbaba*, diyordu her gece. Babasından özür diledikten sonra güneş ışığının, öfkeli sıcaklığıyla karanlığı ateşe verip yakmasını bekliyordu.

Aster'in kolyesi. Hirut bir gün Kidane'nin çalışma masasının üst çekmecesinin dibinde buldu onu. Artık üzerinde bir yığın harita, gazete ve bir de küçük oğlu Tesfaye'nin resmi olan o gösterişli, oymalı masadaydı. Elini hızla geri çekip kolyeyi sıkıca avucunda tuttu. Parlak bir zincirin ucunda altından yapılmış kalın bir haç vardı. Kolye, Hirut'un titreyen elinde ağır, kaskatı duruyordu. Birden elinden kayınca yere içi bozuk paralarla dolu bir kese gibi çarpıp ses çıkardı. Hirut, kalbi küt küt atarak onu yerden kaldırıncaya odada bir soluk sesi duydu. Arkasına döndü. Karşısında, masaya bakan iki sandalye vardı. Duvarda Kidane'nin babasının solmuş fotoğrafıyla çiftin gençlik yıllarına ait bir fotoğraf vardı. Masayı kaplayan belgeler ve gazete sayfaları aynı yerdeydi. Tepede *abesha* libaslarıyla yürüyen adamları gösteren bir fotoğraf ve İmparator Haile Selassie'nin suçlayan gözlerle ona bakan resmi vardı. Aynı kılıç, aynı köşeye dayalı halde duruyordu. Hiçbir şey yerinden oynamamıştı ama Hirut duvarların genişlediğini ve kolyeyi almak için uzanan bir elin varlığını hissettiği için onu sıkıca elinde tutarak koşmaya başladı.

Kolyeyi ahırın yanına, Berhe'nin odunlarının altına kazdığı çukura gömdü. Temizlik yapmaya devam etti. Tüfeği aramaya devam etti. Titizlikle temizlediği için pırıl pırıl gözükten evde günlerini gördüğünün, izlendiğinin, dikkat çektiğinin farkında olarak geçiriyordu. Bu değişikliğin üzerinde yarattığı etkiyi sadece geceleri hissediyor; göğsünün gururla kabarmasına, gülümsemesinin yüzüne yayılmasına

izin veriyordu. Bir zamanlar tüfeğinin durduğu yeri hafifçe okşayarak gözlerini kapatıyor, rüyasında bir dağın tepesinde silahını elinde tutup galip geldiği düşmanına muzaffer bir edayla bakan bir kız görüyordu.

*

Sonrasında başka eşyaları almak, durmadan bir şeyler toplamak hiç ama hiç zor olmadı. Aldığı eşyaların arasında sarı bir boncuk, bir parça kırmızı ipek kumaş, dore bir püskül, beş paket lastiği, altı madenî para, kırık bir kurşun kalem, paslı bir çakı, yırtık bir şemsiye, bir nal, küçük bir kehribar taşı, bir el aynası, bir buhurdan, altın yaldızlı şık bir kahve fincanı, bir ıstampa, kırık bir pusula, katlanmış bir harita, deri ciltli küçük bir İncil, iki muska, avuç içi büyüklüğünde ahşap bir haç, yünden yapılmış yeşil bir atkı, zarif altın bir zincirden kopmuş bir parça, parlak mavi bir taş, bir parça sabun taşı, gümüş saplı bir mektup açacağı, bir şarap kadehi, altı kibrit kutusu, iki ezik sigara, boş bir hap kutusu, deri bir bileklik, kayışı olmayan bir kol saati, at kılından yapılmış bir sineklik, katlanır yelpaze, bir küllük, bir tomar damgalı evrak, katlanmış iki zarf, haç şeklinde ahşap bir kolye ucu, haç şeklinde deri bir kolye ucu, iki gümüş zincir, bir parça siyah kadife kumaş, çöpe atılmış pamuk ipliği, yeşil bir yumak, yamulmuş küçük bir çerçeve, boncuklu bir kolye, deri bir çanta, cam çay bardağı, altın saplı bir kaşık, İsa Peygamber'in el büyüklüğünde bir tablosu, bir çocuk bileziği, bir hızma, gümüş halhallar, altın bir küpe, altın işlemeli siyah bir şal, dürbün, düz siyah bir şal, birer çift altın ve yakut küpe, bir çift bilezik, parlak yakut bir yüzük vardı.

Gece olduğunda odunları sessizce indirip kolyeyle birlikte bütün eşyaları gömdükten sonra odunları tekrar, aynı şekilde yerlerine diziyordu. Dikkatli davranıyor, bir yandan da bu eşyalara sahip olmanın verdiği heyecanın ve hırsızlığın getirdiği özgürlükle açığa çıkan cesaretinin tadını çıkarıyordu. Kidane –Hirut'un Fransızca dendiğini öğrendiği– yabancı bir dilde haberleri ve konuşmaları dinlerken radyonun yanında durmaktan korkmuyordu artık. Kidane çalışma odasında Aster'le konuşurken koridorda dolaşıyordu. Milletler Cemiyeti, Mussolini, Britanya, mavzer, ağır silahlar, buhar gemisi gibi yeni yeni kelimeler duyuyordu. Kidane'nin Aster'e hizmetçilerinden biriymiş gibi emirler yağdırışını dinliyordu: Erzakları hazırlat, bize üç gün yetecek kadar su

getir, zamanını örtülerle harcama, el işini diğer kadınlara bırak, onlara hazır olmalarını söyle, vakit yaklaşıyor. Hirut, bütün bu ayrıntıları bir kenara bırakarak bir zamanlar babasına, sonra ona ait olan tüfeğin adını duymaya çalışıyordu. Wujigra.

Wujigra: Fusil Gras olarak da bilinen tüfek. Menşei: Fransa. Kurmalı silah. 2 mm'lik kalibresiyle tek atışta keskin nişan almak üzere tasarlanmış, art arda seri ateş edebilen, soğuğa ve yağmura dayanıklı güçlü bir silah. Nasıl yaptığımı izle, Hirut, sessizce oturup dikkatle izle. Babası fişek yatağını açıp içini doldurdu. Bunu namlunun bir kenarına yerleştirilmiş küçük kolu geri çekerek yapmıştı. Hirut, sürgü koluna baktı. Parlak ve pürüzsüz, dolunay gibi yuvarlak bir topuzdu. Bunu görüyor musun? diyerek sağ elini kaldırdı. Bütün iyi askerler bu silahı bu eliyle kullanır. Hirut sol elini yumruk yaptı. Sol elini daha rahat kullanıyordu. Annesi bu yüzden elini bağlamaya başlamıştı. Tüfeğe bakınca babasının haklı olduğunu anladı; Wujigra'nın kolu, sol elini kullanan bir savaşçı için uygun değildi. O gün babasıyla birlikteyken bir gün asker olursa, yapmaya çalıştığı her işte ona direnen eliyle, yani sağ eliyle ateş etmesi gerekeceğini düşündü. Sol eli şeytan kullanır, demişti annesi. Sol eli hırsızlar kullanır ve sen bir *leyba* değilsin. Sol elini insanların görmemesi gereken şeyleri yaparken kullanırsın, Hirut. Onunla yemek yemezsin. Bu elini en mahrem işlerini yaparken kullanırsın. Hirut bu tür şeyler için fazla küçüktü; hiç kimsenin bilmemesi gereken şeylerin olduğunu anlamayacak kadar gençti.

Babası tüfeği kaldırıp dibini omzuyla göğsünün arasına bastırdı. Onu buraya koy, dedi, yanımda uyuyakaldığın zaman kafanı tam koyduğun yere. Gülümsedi. Kolu geri çekmek için sağ elini kullandı. Bu kol, mekanizmanın kilidini açar, dedi. Hirut, geçen zamanla rengi atmış beşiğe benzeyen yuvayı gördü. Mermi bu boşluğa yerleştiriliyordu. Babası mermiyi iki parmağının arasında tuttu. Namluyu açınca, dedi, onu yatağa işte böyle yerleştireceksin. Kolu kaydırıp sürgüyü kilitledi. Tüfeği kaldırdığında sesinin tonu değişmişti. Konuşmaya devam ederken gittikçe derinleşen sesi artık titriyordu. Düşmanını görene kadar buradan karşıya bak. Parmağını namlunun ucundaki küçük metal

noktaya hafifçe dokundurdu. Sonra parmağını silahın dibine doğru ilerletip bir noktada durdu. Burası tetik, Hirut. Sesi farklıydı. Sesi, babasının sesine benzemiyordu. Hirut'a baktığında aslında ona bakmıyor gibiydi. Yüzünü buruşturdu. Hirut, bu hareketini belli etmemek için gözlerini kısıyormuş gibi yaptığını fark etti. Hazır olmadığın sürece buna dokunma, dedi. Ne için hazır olmadığım sürece? diye sordu Hirut. Babası mermiyi alıp cebine koydu. Bambaşka birine dönüşmek için.